

14. A hivatásos szolgálati jogviszony felelősségi rendszere

14.1. A hivatásos állomány tagjai felelősségének általános elemei

A felelősség *legáltalánosabb értelemben a felróható magatartásért való helytállás*. Az már jogáganként eltérő, hogy mi képezi a felróhatóság alapját, de általában véve három tényező szükséges a felelősség megállapításához: 1. felróhatóság; 2. jogsértő magatartás; 3. felelősségre vonásra irányuló eljárás. A közszolgálati életpályákat jellemző felelősségi rendszer igen összetett, sokféle felelősségi formát tartalmaz. A szakirodalom egységesnek mondható abban a tekintetben, hogy ezt inkább előnyként, semmint hátrányként értelmezik. A széles körű szabályozottság ugyanis kiszámíthatóságot jelent, és egyben védelmet a munkáltatói önkénnyel szemben.¹

A közszolgálati életpályák egyik közös sajátossága a társadalmi szerepükhöz igazodó sajátos felelősségi rendszer. E tekintetben a rendőrség különleges helyzetét az a tény adja, hogy kétségkívül az államigazgatás integráns részét képezi, ezáltal a rendőr is hivatalnok, ugyanakkor a büntetőjogi szabályok szerint katonának minősül. Jól jelzi e kettősséget, hogy a rendőrség hivatásos állományú tagja hivatali feladatkörében eljárva hivatali bűncselekmény speciális alanya lehet, ugyanakkor a Btk. *A katonai bűncselekmények* című XLV. fejezete szerint katonai bűncselekményeknek is speciális alanya lehet. A *büntetőjogi felelősség* bővebb kifejtését a büntetőjogi tanulmányok során szükséges elsjátítani.

A Hszt. további felelősségi formákat állapít meg. E felelősségi formák már munkajogi jellegűek, mert a felelősség objektív oldalán található magatartás valamilyen munka végzésére vonatkozó szabály megsértését jelenti. Ennek alapján a hivatásos szolgálati jogviszony felelősségi rendszere három pilléren alapszik, amely a *fejezemi felelősség*, a *szolgálaton kívüli magatartásért való felelősség* (méltatlanság), valamint a *kártérítési felelősség*.

A fentiekben túl megkülönböztethetjük az úgynevezett *eredményfelelősséget*. Ez a felelősségi forma a vezetőkkel szemben érvényesíthető. Alapját az képezi, hogy a vezetők felelősséggel tartoznak egy adott szervezet vagy szervezeti egység hatékony, szakszerű és eredményes munkájáért.² Ez a felelősségi forma kivételnek tekinthető, mert alkalmazásához nem szükséges a felróhatóság megállapítása, így előfordulhat, hogy a vezető semmilyen felróható magatartást nem valósított meg, és ennek ellenére „felelősségre vonják”. A felelősség alapja ez esetben a szervezet nem megfelelő vagy még inkább nem a felettes vezető elvárásainak megfelelő működése. Ennek a felelősségi formának megfelelően a hivatásos állomány tagjának vezetői kinevezése azonnali hatállyal, indokolás nélkül visszavonható.

A közszolgálati viszonyokra jellemző módon a hivatásos szolgálati viszony esetében is azt a megoldást választotta a jogalkotó, hogy e jogviszonyra jellemző – munkajogi jellegű – felelősségi rendszer anyagi és eljárásjogi szabályait ugyanabban a normában rögzítették.

¹ György István – Bognár László: Felelősség a közszolgálatban. In György István – Hazafi Zoltán (szerk.): *Közszolgálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben*. Budapest, Dialóg Campus, 2018. 180.

² György–Bognár (2018): i. m.

14.2. Fegyelmi felelősség

A fegyelmi felelősséggel kapcsolatos tudnivalókat e fejezetben három fő állománycsoport kapcsán mutatjuk be. Először a rendvédelmi szervek, azokon belül is a rendőrség hivatásos állományára vonatkozó szabályok kerülnek sorra, ezt követően rövid kitérés következik a rendvédelmi igazgatási alkalmazottak, továbbá a tisztjelöltek fegyelmi felelősségére vonatkozóan. A továbbiakban használt *miniszter* kifejezés alatt a rendészetért felelős miniszter, azaz a belügyminiszter értendő.

14.2.1. Fegyelmi eljárás keretében vizsgálendő cselekmények

Fegyelmi eljárás keretében három cselekménytípus vizsgálható és szankcionálható: fegyelemsértés, szabálysértés, valamint katonai vétség.

„Fegyelemsértést követ el, és fegyelmi eljárás keretében felelősségre kell vonni a hivatásos állomány tagját, ha a szolgálatteljesítésre vagy a szolgálati viszonyára vonatkozó kötelezettségét vétkesen megszegi.”³ A fegyelemsértés fogalmának központi eleme a vétkes kötelezettségszegés. Az elkövetése tehát a szolgálatteljesítésre (szolgálat közbeni magatartásra) vagy a hivatásos szolgálati viszonyával összefüggő (akár szolgálati időn kívüli) magatartásra (például jelentési kötelezettség elmulasztása) – jogszabályban vagy közjogi szervezetszabályozó eszközben – meghatározott kötelezettség tévénységgel vagy mulasztással történő megszegésével valósul meg. A Hszt. említett rendelkezése keretszabály, ugyanis a konkrét, fegyelemsértés megvalósítására alkalmas elkövetési magatartások összesített, taxatív felsorolását nem tartalmazza, mint ahogyan azt más jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz sem teszi meg. Tehát a fegyelmi felelősség körében nem találkozunk a Btk.-ban szabályozottakhoz hasonlóan különös részi tényállásokkal. A fegyelmi felelősség körébe eső – a keretszabályt tartalommal megtöltő – elkövetési magatartásokat a rendőri tevékenységre vonatkozó szabályozókban elszórva találjuk meg. A fegyelemsértés fogalmának központi és a fegyelemsértés megállapításához elengedhetetlenül szükséges eleme a vétkesség, tehát a kötelezettségszegésre az elkövető szándékosságának vagy gondatlanságának kiterjedése.

A Hszt. fegyelemsértést meghatározó fogalma azonban nem ad választ arra a kérdésre, hogy mi a jogalkotó célja a fegyelmi felelősséggel. Mint ahogyan arra sem kapunk választ, hogy milyen értékek védelmét látja el a fegyelmi felelősség szabályozása. A büntetőjog ebből a szempontból egyértelmű helyzetet teremt a társadalomra veszélyesség fogalmának megalkotásával. Tudjuk jól, hogy a büntetőjog nem szabályoz, hanem a más jogágak által szabályozott társadalmi értékeket részesíti védelemben. Ezeknek az értékeknek a foglalatja vezethető le a társadalomra veszélyesség kategóriájából. A fegyelmi felelősségnek is kell legyen valami hasonló értékvédő szerepe. Ezt pedig a szolgálati rendben és fegyelemben találjuk meg.

Ennek figyelembevételével a fegyelemsértés fogalma – némi kiegészítéssel – ekként határozható meg: a hivatásos állomány tagja által a hivatásos szolgálati jogviszonyból fakadó kötelezettség vétkes megszegése, amely sérti a szolgálati rendet és fegyelmet.

³ Hszt. 181. § (1) bek.

Fegyelmi eljárás keretében kell elbírálni a hivatásos állomány tagjának azt a szabálysértést – a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés⁴ kivételével –, amelyet szolgálati helyen vagy a szolgálattal összefüggésben követett el. A Hszt. rendelkezése alapján tehát a Szabs. tv.-ben foglalt szabálysértési tényállások szolgálati helyen vagy szolgálattal összefüggésben történő kimerítése esetén fegyelmi eljárásban kell a cselekményt elbírálni. Kivételt képeznek ez alól a Szabs. tv. XXIII. fejezetben foglalt szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések. A fegyelmi eljárásban történő elbírálás feltétele, hogy a szabálysértést szolgálati helyen (rendőrségi épületben, őrhelyen, mozgási körzetben, biztosítás helyszínén stb.) vagy a szolgálattal összefüggésben (például szolgálatteljesítéssel összefüggő közlekedés során) kövessék el.

A rendőr által – mint aki a büntetőjogi szabályok alapján „katonának” minősül – elkövetett *katonai vétséget*⁵ fegyelmi eljárásban kell elbírálni.⁶ Ennek érdekében az ügyészség a feljelentést elutasítja vagy az eljárást megszünteti, és az ügyiratokat a fegyelmi jogkör gyakorlójának megküldi, ha a katonai vétség miatt a büntetés célja fegyelmi fenytéssel is elérhető. A katonai vétség fegyelmi eljárásban történő vizsgálatáról tehát az ügyészség dönt. Az ügyészség pedig előszeretettel – egyre növekvő mértékben – alkalmazza ezt a megoldást.

„A katonai büntetőeljárások fegyelmi jogkörbe történő visszaadásának évenkénti emelkedése semmilyen módon nem utal az állomány változó, vagy romló erkölcsi-fegyelmi helyzetére. A jogintézmény egyre gyakoribb alkalmazását elsősorban az indokolja, hogy az mind a munkáltató, mind a munkavállaló szemszögéből értékelve előnyös. Ezen eljárás keretében ugyanis nem büntető ítélet születik, hanem fegyelmi fenytés kiszabásának nyílik meg a lehetősége, ezáltal jobban érvényesíthető a fegyelmi jogkör gyakorlójának szankcionálási lehetősége. A jogintézmény az elkövető szempontjából is kedvezőbb eljárási helyzetet teremt, mint az ügyészi, vagy bírósági döntés esetében. Annak ellenére ugyanis, hogy a fegyelmi jogkörbe visszautalt katonai büntetőeljárásokban – az ügyészi szervek szakmai elvárásnak megfelelően – az esetek döntő többségében pénzbírság fenytés kerül kiszabásra, ennek mértéke lényegesen kisebb, mint a katonai bíróság által alkalmazott pénzbüntetése. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a visszautalt ügyek a fegyelmi vizsgálatokra vonatkozó 30 napos eljárási határidőn belül be kell, hogy fejeződjenek, s ez lényegesen rövidebb idő, mint a büntetőeljárások időtartama. A jogintézmény alkalmazása a jogsértő cselekmények gyors elbírálása, a szankciók mielőbbi alkalmazása révén jelentős viszsztatartó erőt generál az állomány körében.”⁷

⁴ A Szabs. tv. XXIII. fejezete tartalmazza. Ezek a magánlaksértés, az önkényes beköltözés, a távoltartó határozat szabályainak megszegése, a kötelező tartózkodás szabályainak megszegése, a rendzavarás, a garázdaság, a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése, a tiltott prostitúció, a veszélyes fenyegetés, a felosztatott egyesület tevékenységében való részvétel, a valótlan bejelentés, a hivatalos személy által elkövetett hamis statisztikai adat szolgáltatása, a járművezetés az eltiltás hatálya alatt, a tulajdon elleni szabálysértés, a közérdekű üzem működésének megzavarása, a korlátozott robbanóanyag-prekurzorral kapcsolatos tevékenység folytatása az eltiltás hatálya alatt, a jogosulatlan vadászat, a tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés, valamint az életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése.

⁵ A Btk. 5. § alapján: „A bűncselekmény büntett vagy vétség. Büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre e törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli, minden más bűncselekmény vétség.”

⁶ Hszt. 181. § (3) bek.

⁷ Kardos Sándor István: *A rendőri jogsértések között jelentkező korrupció megvalósulási körülményeinek, tendenciáinak vizsgálata a beosztotti állomány körében*. PhD-értekezés. Budapest, NKE, 2016. 206–207.

14.2.2. Fenyíthetőségi akadályok

Hasonlóan a büntethetőségi akadályokhoz, lehet beszélni fenyíthetőségi akadályokról is. A Hszt. kifejezetten büntetőjogi fogalmakat használ, ezért azok bővebb ismertetése csak ott történik meg, ahol ez az eltérő szabályok miatt indokolt.

Fenyíthetőséget kizáró okok

Fenyíthetőséget kizáró okok esetében valójában nem történik fegyelemsértés, mert hiányzik a fegyelemsértés általános fogalmának valamely eleme.

A fenyíthetőséget kizárja, ha a hivatásos állomány tagja a fegyelemsértést:

- kóros elmeállapotban;
- kényszer vagy fenyegetés hatása alatt;
- tévedésből;
- jogos védelmi helyzetben;
- végszükségben;
- előljáró utasítására követi el.

Az előljáró utasítása csak abban az esetben képez fenyíthetőséget kizáró okot, ha az állomány tagja nem ismerte fel, hogy fegyelemsértést követ el, és nem is ismerhette fel, vagy felismerte, és ezt jelentette a parancs kibocsátójának, aki ezt követően ragaszkodott a parancs végrehajtásához. Amennyiben tehát az állomány tagja felismerte vagy felismerhette volna azt, hogy a parancs végrehajtásával fegyelemsértést követ el, de ezt nem jelentette, hanem a parancsot végrehajtotta, abban az esetben tettéért fegyelmi felelősséggel tartozik.

Fenyíthetőséget megszüntető okok

A fenyíthetőséget megszüntető okok esetében történik fegyelemsértés, amelynek elkövetője felelősségre vonható, utóbb azonban történik valami, ami miatt a fenyítés kiszabása jogszerűen marad el.

Nem fenyíthető meg a hivatásos állomány tagja, ha a hivatásos szolgálati jogviszonya megszűnik, vagy a cselekmény elévül.

A fegyelemsértések vonatkozásában kétféle (abszolút/objektív, relatív/szubjektív) elévülési időt különböztetünk meg.

Az abszolút/objektív elévülési idő általában 3 év, amelynek letelte után nem indítható fegyelmi eljárás. Ha azonban a fegyelemsértést megvalósító magatartás egyben bűncselekménynek is minősül, a fegyelemsértés elévülési ideje – a hároméves elévülési időtől eltérően – megegyezik a bűncselekménynek a Btk.-ban szabályozott elévülési idejével. Ha a vétkes kötelezettségzegésről a fegyelmi jogkör gyakorlója az elkövetéstől számított 3 éven túl szerez tudomást, a fegyelmi eljárást csak a hivatásos állomány tagjának a gyanúsított kihallgatását követően, az erről való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet megindítani. Szabálysértés fegyelmi eljárásban történő elbírálása esetén a Szabs. tv.-ben meghatározott elévülési szabályok az irányadók. Amennyiben azonban szabálysértési ügyben szabálysértési hatóság járt el, és az ügyet fegyelmi eljárásra áteszi, az állományilletékes parancsnoknak a fegyelmi eljárást az áttételt követő 3 hónapon belül meg kell indítania.

Az abszolút/objektív elévülési idő kezdő napja:

- a kötelezettségszegő magatartás elkövetésének napja;
- ha a fegyelemsértést valamely kötelezettség elmulasztása vagy nem teljesítése valósítja meg, az a nap, amikor a kötelezettség teljesítésére rendelkezésre álló határidő letelt;
- ha a kötelezettségszegés valamely jogellenes állapot fenntartásában valósul meg, az a nap, amikor ez a jogellenes állapot megszűnik;
- külföldi szolgálat alatt elkövetett fegyelemsértés esetén – amennyiben külföldi szolgálati helyén a hivatásos állomány tagjának fegyelmi felelősségre vonására nincs lehetőség – a hazatérés napja.

A relatív/szubjektív elévülési idő a cselekménynek az állományilletékes parancsnok tudomására jutásától számított 3 hónap. Ezt követően nem indítható fegyelmi eljárás.

14.2.3. A fegyelmi jogkör gyakorlója

„A fegyelmi jogkör magában foglalja a fegyelmi eljárás elrendelésének, lefolytatásának és a fenytetés kiszabásának jogát.”⁸ A fegyelmi jogkört fő szabály szerint az állományilletékes parancsnok gyakorolja, az alábbi kivételekkel:

- Az állományilletékes parancsnok szervezetszerű helyettesével szemben a fegyelmi jogkört az előjáró parancsnok (a Hszt. értelmező rendelkezése alapján az állományilletékes parancsnok közvetlen szolgálati előjárója,⁹ a rendvédelmi szerv országos parancsnoka vagy országos főigazgatója esetén a miniszter) gyakorolja.
- Az országos parancsnokkal, valamint kinevezett helyettesével szemben a fegyelmi jogkört a miniszter gyakorolja.
- A rendfokozatban való visszavetés és a szolgálati viszony megszüntetése fenytítést a hivatásos állomány ezredesi rendfokozatot viselő tagjára csak a miniszter szabhat ki.
- Tábornoki rendfokozatban való visszavetésére, valamint szolgálati viszonyának megszüntetésére a miniszter tesz javaslatot a köztársasági elnöknek.
- A rendfokozatban való visszavetés és a szolgálati viszony megszüntetése fenytítését a hivatásos állomány tiszti vagy főtiszti rendfokozati állománycsoportba tartozó tagjára – az ezredes kivételével – az országos parancsnok, az ennél alacsonyabb rendfokozatúakra pedig az a munkáltatói jogkört gyakorló előjáró szabhatja ki, aki a szolgálati beosztásba kinevezésükre és előléptetésükre jogosult.
- Az alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés fenytítés kiszabása – ha az állományilletékes parancsnok hatáskörét meghaladja – annak a munkáltatói jogkört gyakorló előjárónak a hatáskörébe tartozik, aki a szolgálati beosztásba való kinevezésre jogosult.
- Ha a fegyelemsértést a hivatásos állomány több tagja együttesen valósította meg, a fegyelmi eljárás lefolytatására az az előjáró jogosult, akinek a fegyelmi jogköre valamennyi eljárás alá vont személyre kiterjed.
- Az országos rendőrfőkapitány vagy a fegyelmi jogkörrel rendelkező közös előjáró az általa irányított szervek, szervezeti egységek tekintetében egyedi ügyben a fegyelmi jogkör gyakorlását magához vonhatja, vagy az alárendeltségébe tartozó fegyelmi jogkörrel

⁸ Hszt. 191. § (1) bek.

⁹ Helyi szerv vezetője (rendőrfőkapitány, határrendészeti kirendeltségvezető) esetében a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány.

rendelkező előjárót felhatalmazhatja az illetékességi körén kívül eső ügyben a fegyelmi eljárás lefolytatására.

- Ha az eljárás alá vont személy szolgálati helye a fegyelmi eljárás megindítása vagy befejezése előtt megváltozik, az ügyet az eljárás megindítására vagy befejezésére az új szolgálati hely szerinti állományilletékes parancsnokhoz kell áttenni. Folyamatban lévő fegyelmi eljárás áttétele esetén az eljárás – későbbiekben ismertetett – határideje további 30 nappal meghosszabbítható.

A Hszt. rendelkezései alapján a miniszter és az országos parancsnok az általa irányított szerv hivatásos állományába tartozó személy esetén a fegyelmi jogkört magához vonhatja, és a fenytések bármelyikét alkalmazhatja.

2. táblázat: *Állományilletékes parancsnokok*¹⁰

Önálló állománytáblázattal rendelkező szervezeti egység	Állományilletékes parancsnok
1. a 2. sorban foglalt főigazgatóságok kivételével az Országos Rendőr-főkapitányság	országos rendőrfőkapitány
2. Országos Rendőr-főkapitányság főigazgatóságai (Rendészeti, Bünyügyi, Személyügyi, Gazdasági)	főigazgató
3. a 4. sorban foglalt igazgatóságok kivételével a Készenléti Rendőrség	Készenléti Rendőrség parancsnoka
4. Készenléti Rendőrség igazgatósága	igazgató
5. Repülőtéri Rendőr Igazgatóság	igazgató
6. Nemzetközi Bünyügyi Együttműködési Központ	igazgató
7. a 8. és 9. sorban foglalt szervezeti egységek kivételével a megyei, fővárosi rendőr-főkapitányság	megyei, fővárosi rendőrfőkapitány
8. rendőrkapitányság	rendőrkapitány
9. határrendészeti kirendeltség	határrendészeti kirendeltség-vezető

Forrás: a szerző szerkesztése

14.2.4. A fegyelmi eljárás lefolytatása

Fegyelemsértés elkövetésének megalapozott gyanúja esetén fegyelmi eljárást kell indítani. A Hszt.-ben megfogalmazott általános utasításokon túl a fegyelmi eljárás lefolytatásának részletszabályait a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai Fegyelmi Szabályzatáról szóló 11/2006. (III. 14.) BM rendelet (a továbbiakban: Fegyelmi Szabályzat) tartalmazza.

„Fegyelemsértés megalapozott gyanúja akkor áll fenn, ha a rendelkezésre álló adatok alapján alapos okkal lehet következtetni arra, hogy a hivatásos állományú kötelezettségzegésnek minősülő cselekményt követett el és annak elkövetésében vétkesség terheli. Minden előjárónak kötelessége, hogy a tudomására jutott fegyelemsértésről vagy a fegyelemsértés gyanújáról haladéktalanul

¹⁰ 154/2015. (VI. 19.) Korm. rend. a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény végrehajtásáról 2. melléklet.

tájékoztassa a fegyelmi jogkör gyakorlóját és annak intézkedéséig gondoskodjon a vétkes kötelezettségzegés bizonyítékainak megőrzéséről, a tanúk adatainak rögzítéséről, szükség esetén a helyszín biztosításáról. Ha kötelezettségzegésre utaló adatok a fegyelemsértés megalapozott gyanújának megállapításához vagy kizárásához nem elegendőek, a fegyelmi jogkört gyakorló előjárónak parancsnoki (tényfeltáró) vizsgálattal vagy más módon (például belső ellenőrzés) kell a megalapozott gyanút alátámasztó vagy kizáró körülményeket tisztázni. A parancsnoki (tényfeltáró) vizsgálat nem irányulhat a fegyelmi eljárás megkerülésére, a fegyelemsértéssel gyanúsítható hivatásos állományú jogainak csorbítására.”¹¹

A Hszt. alapján kétféle eljárási formát lehet egymástól megkülönböztetni, az egyszerűsített és az alakszerű eljárást. Egyszerűsített eljárás akkor indítható, ha az ügy egyszerű ténybeli megítélésű, csekély tárgyi súlyú és az eljárás alá vont elismeri a cselekmény elkövetését. Ebben az esetben a vizsgáló megbízása mellőzhető, és a cselekmény az állományilletékes parancsnok által történt meghallgatás alapján is elbírálnak. Ez esetben kizárólag feddés, megrovás vagy pénzbírság szabható ki. Minden más esetben alakszerű eljárást kell lefolytatni. A továbbiakban az alakszerű eljárás szabályaival foglalkozunk.

Az eljárás megindítása. A fegyelmi jogkör gyakorlója, ha a tudomására jutott tények alapján a hivatásos állomány tagjával szemben a fegyelemsértés megalapozott gyanúja megállapítható, a fegyelmi eljárást határozattal elrendeli, vagy a hivatásos állomány tagját – a fegyelmi eljárás mellőzésével – (ugyancsak határozati formában) figyelmeztetésben részesíti. A fegyelmi jogkör gyakorlása – az elnevezésével ellentétben – nem kizárólag jogosultságot hordoz magában. A fegyelmi eljárás elrendelése és lefolytatása nem csupán jogosultsággként illeti meg az állományilletékes parancsnokot, hanem kötelezettségként is terheli őt.¹² A fegyelmi eljárás elrendelésekor az elrendelő határozat egy példányát kézbesíteni kell az eljárás alá vont személynek. A határozatnak tartalmaznia kell az eljárás alapjául szolgáló tényeket, körülményeket, a kivizsgálással megbízott személy nevét vagy – bonyolultabb ügyben – a bizottságot (a továbbiakban együtt: vizsgáló) és a vizsgálat befejezésének határidejét. A vizsgálatban összeférhetetlenség miatt nem vehet részt az, aki az ügyben érdekelt, vagy akitől egyéb okból nem várható elfogulatlanság. A vizsgálattal nem bízható meg az eljárás alá vontnál alacsonyabb rendfokozati állománycsoportba tartozó személy, kivéve ha magasabb szolgálati beosztást tölt be, valamint ha szolgálati beosztásból eredő feladata a fegyelmi ügyekben eljárni. Tanácsos tehát a helyi szerveknél főtiszt rendfokozati állománycsoportba tartozó – vagy az osztályvezetői beosztást akár megbízással betöltő tiszt (például századosi) rendfokozatú – személy fegyelmi előadóként történő megbízása.

Eljárási határidő. A fegyelmi eljárás során vizsgálatot kell tartani, amelyet 30 napon belül le kell folytatni. Az eljárás határidejét az azt elrendelő vezető egy alkalommal legfeljebb 30 nappal meghosszabbíthatja.

¹¹ 11/2006. (III. 14.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai fegyelmi szabályzatáról 11. § (1)–(3) bek.

¹² Ugyanis amennyiben fegyelemsértés megalapozott gyanúja esetén nem él a fegyelmi jogkörével, megvalósíthatja a Btk. 452. §-ában foglalt előjárói intézkedés elmulasztása bűncselekményt, amely tényállást az meríti ki, aki előjárói kötelességét megszegve az alárendelt kötelességzegésének vagy bűncselekményének megakadályozásához, illetve felelősségre vonásához vagy a szolgálati rendet, a fegyelmet vagy a közbiztonságot fenyegető zavar leküzdéséhez szükséges intézkedést elmulasztja.

A képviselő. Az eljárás alá vont személy a fegyelmi eljárás elrendelésétől kezdve jogi képviselőt vehet igénybe, valamint kérheti, hogy képviselőként érdekképviselői szerv járjon el. Nem lehet képviselő a szervezeti egység parancsnoka, vezetője, parancsnokhelyettese, továbbá az, akit az ügyben tanúként vagy szakértőként hallgatnak meg. A jogi képviselő munkadíját és költségeit az eljárás alá vont személy viseli, ha azonban a fegyelemsértés megállapítására nem került sor, a jogi képviselővel kapcsolatos költségeit meg kell téríteni. A megtéríthető költségeket és azok megengedhető mértékét a miniszter rendeletben állapítja meg.

Az eljárás megszüntetése. A fegyelmi eljárást meg kell szüntetni, ha:

- a cselekmény nem fegyelemsértés, nem fegyelmi jogkörben elbírálni szabálysértés, vagy nem minősül a fegyelmi eljárásban elbírálandó katonai vétségnek;
- nem állapítható meg, hogy a terhére rótt fegyelemsértést vagy fegyelmi hatáskörben elbírálni szabálysértést, katonai vétséget az eljárás alá vont elkövette;
- a fegyelemsértést vagy a fegyelmi eljárásban elbírálni szabálysértést, katonai vétséget nem az eljárás alá vont követte el;
- a cselekményt fegyelmi eljárásban már elbírálták;
- az eljárás alá vont meghalt vagy szolgálati viszonya megszűnt;
- a cselekmény elévült;
- fenytét kizáró ok áll fenn.¹³

Ha a fegyelmi eljárás során azt állapították meg, hogy az eljárás alapjául szolgáló magatartás – a fegyelmi eljárás keretében vizsgálandó katonai vétségen kívüli – büncselekmény vagy a fegyelmi eljárásban el nem bírálható szabálysértés alapos gyanújának megállapítására alkalmas, a feljelentést a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó vagy szabálysértési hatósághoz meg kell tenni. Ezzel egyidejűleg a fegyelmi eljárást fel lehet függeszteni.

Az eljárás felfüggesztése. A fegyelmi eljárást az eljárás alá vont (tartós) távolléte vagy akadályoztatása (amely miatt védekezését előterjeszteni nem tudja, eljárási jogait nem gyakorolhatja) idejére *fel kell függeszteni*.

A fegyelmi eljárást *fel lehet függeszteni*, ha:

- szakértői vizsgálat szükséges a szakvélemény elkészítéséig;
- az eljárás alá vont személy külföldön tartózkodik, a visszaérkezéséig, valamint
- a cselekmény elbírálása olyan előzetes kérdéstől függ, amelynek eldöntése bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, annak döntéséig.

A fegyelmi eljárás felfüggesztésének időtartama nem számít bele a fegyelmi eljárás határidejébe és az abszolút/objektív elévülési időbe.

Szolgálati beosztásból felfüggesztés. A fegyelmi ügy jellege vagy súlya indokoltá teszi az eljárás alá vont személy ideiglenes távoltartását. Ezért az eljárás befejezéséig, de legfeljebb 2 hónappal az eljárás alá vont személy a szolgálati beosztásából felfüggeszthető, amely időtartam indokolt esetben további egy hónappal meghosszabbítható. Amennyiben a fegyelmi eljárást büntetőeljárásra tekintettel függesztették fel, a szolgálati beosztásból való felfüggesztés ennek tartamával meghosszabbítható, de így sem haladhatja meg a 18 hónapot. Aki beosztásból felfüggesztés hatálya alatt áll, az nem gyakorolhatja hatósági jogkörét, szolgálati előjárói jogait, köteles beszo-

¹³ Hszt. 210. § (1) bek.

tatni szolgálati okmányait és fegyverét, szolgálati helyére csak az állományilletékes parancsnok előzetes engedélyével léphet be. A felfüggesztés ideje alatt szabadságra nem jogosult, és részére távolléti díj jár, amelynek 50%-át vissza kell tartani. A visszatartással csökkentett illetmény nem lehet kevesebb a mindenkori minimálbér összegénél. A beosztásból felfüggesztés a hivatásos állomány tagjának többi jogát vagy kötelezettségét nem érinti.

A kivizsgálás. A fegyelmi eljárás során a tényállást tisztázni kell. Ennek során az eljárás alá vont személy javára és terhére szolgáló körülményeket egyaránt fel kell deríteni. Ennek érdekében be kell szerezni az ügy szempontjából jelentős bizonyítékokat. Bizonyítékként felhasználható más hatósági, valamint a bírósági eljárásban keletkezett irat vagy egyéb bizonyíték. Biztosítani kell az eljárási garanciákat, ezért az eljárás alá vontat a jogairól tájékoztatni kell, valamint az eljárási cselekményeket kellő módon dokumentálni kell (eljárás alá vont személy és a tanúk meghallgatását jegyzőkönyvbe kell foglalni, a szemléről és más eljárási cselekményekről jelentés is készülhet). Szintén garanciális elem, hogy az eljárás alá vont és képviselője a fegyelmi ügy irataiba (titoktartásra történő figyelmeztetést követően a minősített iratokba is) betekinthes, azokról feljegyzést készíthet, másolatot kérhet, az eljárással összefüggő indítvánnyal élhet.

A vizsgálat befejezésekor a vizsgáló iratismertetést tart, amelyen való megjelenésre az eljárás alá vontat és a képviselőt felhívja. E személyek az iratismertetéskor bizonyítási indítványt tehetnek, amiről az ügy vizsgálója dönt.

A vizsgáló az iratismertetés után jelentésben foglalja össze a megállapításait, az eljárás alá vont személy és képviselője észrevételeivel kapcsolatos véleményét és az ügy lezárására vonatkozó javaslatát. A keletkezett iratokat és a jelentését a vizsgálat befejezését követően három munkanapon belül átadja az állományilletékes parancsnoknak.

Parancsnoki meghallgatás. Az állományilletékes parancsnok az eljárás befejeztével az iratok kézhezvételétől számított 3 munkanapon belül a kézhezvételtől számított 15 napon belüli időpontra meghallgatást tűz ki, amelyen az eljárás alá vont személy és képviselője, valamint a vizsgáló lehet jelen. Egyik személy részvétele sem kötelező. Ez sokkal inkább lehetőség arra, hogy az eljárás alá vont személy előterjesszen olyan személyes jellegű háttér-információkat, amelyek a fenyítés kiszabását esetlegesen befolyásolhatják. Ilyen lehet a családi háttér, anyagi, pénzügyi nehézségek vagy akár cselekménye megbánása is.

Póteljárás. Ha a fegyelmi jogkör gyakorlója úgy ítéli meg, hogy a tényállás nincs kellően felderítve, vagy olyan eljárási szabályszegés történt, amely az ügy érdemi elbírálását lényegesen befolyásolta, abban az esetben egyszeri alkalommal póteljárást rendel el. Ennek időtartama nem haladhatja meg a 15 napot.

14.2.5. Fegyelmi szankció (fenyítés)

„A fenyítés célja a szolgálati rend és fegyelem védelme, az eljárás alá vont személynek és másoknak a fegyelemsértéstől való visszatartása.”¹⁴ A büntetőjog területéhez hasonlóan itt is fellelhető a generál és a speciál prevenció. Csakhogy amíg a büntetőjognál a prevenció a társadalom

¹⁴ Hszt. 182. § (1) bek.

védelme érdekében történik, addig a fegyelemsértések esetében a szolgálati rend és fegyelem a védendő társadalmi érték.

A fegyelmi eljárás elrendelésének – ezáltal a fenyítés kiszabásának – mellőzése mellett írásbeli figyelmeztetéssel lehet élni abban az esetben, ha a fegyelemsértés olyan csekély súlyú, hogy a szolgálati rend és fegyelem védelme, továbbá a fegyelemsértéstől való visszatartás a figyelmeztetéssel is elérhető. Amennyiben a vétkes kötelezettségszegés elkövetője a figyelmeztetést nem fogadja el, és annak közlésétől számított 3 munkanapon belül kifogást jelent be, a fegyelmi eljárást haladéktalanul el kell rendelni.

A hivatásos állomány tagjával szemben a következő fenyítések alkalmazhatók:

- feddés;
- megrovás;
- pénzbírság;
- egy fizetési fokozattal egy évre való visszavetés;
- a fizetési fokozatban való előlépés várakozási idejének meghosszabbítása 6 hónaptól 2 évig terjedő időtartamra;
- eggyel alacsonyabb rendfokozatba 6 hónaptól 2 évig terjedő időtartamra történő visszavetés (alacsonyabb fizetési fokozatba helyezés nélkül);
- alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés, egy évtől 2 évig terjedő időtartamra (a szolgálati hely megváltoztatása nélkül);
- szolgálati viszony megszüntetése (a fenyítéssel érintett elveszíti viselt rendfokozatát is).¹⁵

A felsorolt fegyelmi szankciók sorrendje kifejezi azok súlyosságát. A fenyítések jellegük szerint négy csoportra oszthatók. A feddés és megrovás – mint legenyhébb kategóriájú fenyítések – erkölcsi szankciók. A pénzbírság, az egy fizetési fokozattal egy évre való visszavetés, valamint a fizetési fokozatban való előlépés várakozási idejének meghosszabbítása 6 hónaptól 2 évig terjedő időtartamra fenyítések anyagi jellegű szankciók. Az eggyel alacsonyabb rendfokozatba 6 hónaptól 2 évig terjedő időtartamra történő visszavetés és az alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés 1 évtől 2 évig terjedő időtartamra a szolgálati tekintélyt érintő fenyítések. A szolgálati viszony megszüntetése – mint a legsúlyosabb fenyítés – pedig erkölcsi, anyagi és a szolgálati tekintélyt egyaránt érintő szankció.

„A fenyítést az erről szóló határozat jogerőre emelkedésétől, szolgálati viszony megszüntetés fenyítés alkalmazása esetén a másodfokú határozat vagy a miniszter által hozott határozat közlésétől számított harminc napon belül végre kell hajtani.”¹⁶ *A pénzbírság mint fenyítés csak fegyelmi eljárás keretében elbírált szabálysértés vagy katonai vétség esetén alkalmazható.* Nem alkalmazható, ha az eljárás alapjául szolgáló cselekmény miatt jogszabály alapján közigazgatási bírság kiszabásának van helye (leggyakrabban a megengedett legnagyobb sebességre vonatkozó szabályok szolgálati gépjárművel történő megszegése). Szabálysértés esetén a fenyítésként kiszabott pénzbírság mértéke nem haladhatja meg a szabálysértésre kiszabható – jogszabályban meghatározott – pénzbírság összegét, valamint ha a szabálysértés miatt helyszíni bírság is kiszabható, és a hivatásos állomány tagja a szabálysértés elkövetését elismeri, a pénzbírság mértéke nem haladhatja meg a helyszíni bírság jogszabályban meghatározott mértékét. Fegyelmi eljárásban elbírált katonai vétség esetén a fenyítésként kiszabott pénzbírság legalacsonyabb összege ötezer, legmagasabb összege pedig kétszázezer forint. „A pénzbírságot a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül kell befizetni. Az állományilletékes parancsnok az érintett

¹⁵ Hszt. 185. § (1) bek.

¹⁶ Hszt. 216. § (1) bek.

kérelmére legfeljebb hathavi részletfizetést vagy halasztást engedélyezhet. A határidőben meg nem fizetett pénzbírságot az illetményből kell levonni.”¹⁷

A fenyítés jogerőre emelkedik (és ezáltal végrehajtható):

- a panaszjogról való lemondás benyújtásának napjával, ha a panaszjogról a hivatásos állomány tagja írásban lemondott, vagy a panasz benyújtására nyitva álló határidő leteltének napját követő nappal, ha az elsőfokú fegyelmi határozat ellen a nyitva álló határidőn belül nem nyújtottak be panaszt;
- a határozat közlésének napján, ha a másodfokú határozattal vagy a miniszter által hozott határozattal szemben a nyitva álló határidőn belül nem nyújtottak be keresetet;
- a panasz vagy a kereset visszavonásának napján, ha a benyújtott panaszt vagy a keresetet visszavonták;
- a bírósági határozat jogerőre emelkedésének napjával, ha a másodfokú határozat vagy a miniszter határozata ellen benyújtott keresetet a bíróság jogerősen elbírálta.¹⁸

A feddés fenyítés annak jogerőre emelkedésekor hatályát veszti. A fenyítések egyébként azok jogerőre emelkedésétől a végrehajtásuk befejezéséig, továbbá az *alábbi időtartamig hatályosak, tehát a hivatásos állomány fegyelmi szankcióval érintett tagja az alábbi időtartamig áll a fenyítés hatálya alatt:*

- megrovás és pénzbírság esetén 6 hónap;
- egy fizetési fokozattal egy évre való visszavetés, a fizetési fokozatban való előlépés várakozási idejének meghosszabbítása 6 hónaptól 2 évig terjedő időtartamra, valamint az eggyel alacsonyabb rendfokozatba 6 hónaptól 2 évig terjedő időtartamra történő visszavetés esetén egy év;
- alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés, egy évtől két évig terjedő időtartamra fenyítés esetén 2 év;
- szolgálati viszony megszüntetése esetén 5 év.¹⁹

14.2.6. Jogorvoslat

A fegyelmi ügyben indoklással ellátott határozatot kell hozni, amelyet az eljárás alá vont személy előtt ki kell hirdetni, és annak egy példányát részére ki kell kézbesíteni. „A fegyelmi ügyben hozott érdemi határozat ellen a *közlését követő nyolc napon belül a hivatásos állomány tagja vagy beleegyezésével a képviselője az előjáró parancsnokhoz panasszal élhet*. A panaszt a fenyítést kiszabó előjáróhoz kell benyújtani.”²⁰ A panaszt, valamint annak mellékleteit, továbbá a fegyelmi ügy iratait 5 munkanapon belül fel kell terjeszteni az előjáró parancsnokhoz. Az országos rendőrfőkapitány által kiszabott fenyítés ellen benyújtott panaszt a belügyminiszterhez kell felterjeszteni. A miniszter által kiszabott fenyítés, valamint a panasszal kapcsolatban hozott határozat ellen nincs helye panasznak, az ellen az eljárás alá vont személy bírósághoz fordulhat. Az előjáró parancsnok az iratok alapján az egész eljárást felülvizsgálja, és amennyiben indokoltnak tartja, a korábban lefolytatott bizonyítást kiegészíti. *A jogorvoslati eljárás határideje az iratok felterjesztésétől számított 15 nap, amely szükség esetén további 15 nappal meghosszabbítható.* E határidőn belül döntést kell hoznia, amelyben mind a kasszációs, mind pedig a reformatórius

¹⁷ Hszt. 186. § (5) bek.

¹⁸ Hszt. 216. § (2) bek.

¹⁹ Hszt. 217. §.

²⁰ Hszt. 212. § (1) bek. (Kiemelés jelen tanulmány szerzőjétől).

jog rendelkezésére áll. Ennek megfelelően az elsőfokú határozatot *helybenhagyhatja*, a fenyítéssel együtt *hatályon kívül helyezheti*, és az *eljárást* – a nem orvosolható eljárási hibák miatt – *megszüntetheti*, valamint *megváltoztathatja*, mégpedig úgy, hogy a fenyítés mértékét csökkenti, enyhébb fenyítést szab ki, vagy megszünteti az eljárást. A határozatot meg kell küldeni az eljárás alá vont személy, a képviselője, valamint az első fokon eljáró parancsnok részére.

14.2.7. A rendvédelmi igazgatási alkalmazott fegyelmi felelőssége

A Hszt.-be a 2018. évi CXV. törvény (Riasztv.) alapján beiktatott rendelkezések szerint a rendvédelmi igazgatási alkalmazottak fegyelmi felelőssége is megállapítható. A rendvédelmi igazgatási alkalmazott fegyelmi vétséget követ el abban az esetben, ha az igazgatási jogviszonyból származó kötelezettségét vétkenesen megszegi.

A fegyelmi vétséget elkövető rendvédelmi alkalmazottal szemben *kiszabható fegyelmi büntetések*:

- megrovás;
- illetménycsökkentés munkaköri kategórián belül;
- vezetői munkakörből nem vezetői munkakörbe helyezés;
- hivatalvesztés.²¹

A rendvédelmi igazgatási alkalmazottak fegyelmi büntetései három csoportra oszthatók. A megrovás erkölcsi, az illetménycsökkentés munkaköri kategórián belül anyagi, a vezetői munkakörből nem vezetői munkakörbe helyezés és a hivatalvesztés pedig erkölcsi-anyagi jellegű fegyelmi büntetés. A rendvédelmi igazgatási alkalmazottaknál – a hivatásos állomány tagjaihoz képest – a fegyelmi eljárás lefolytatása során *plusz egy elem jelenik meg, a tárgyalás* (amely során az ügy érdeméről háromtagú fegyelmi tanács határoz). A fegyelmi eljárás tehát annak elrendelésével kezdődik, majd vizsgálattal folytatódik, amelyet általában a tárgyalás követ, végül pedig a határozathozattal történő döntés (a fegyelmi eljárás megszüntetése vagy fegyelmi büntetés kiszabása) következik. Tárgyalást abban az esetben nem kell tartani, ha az eljárás alá vont a cselekmény elkövetését beismerte, a tárgyalásról lemond, illetve ha a tényállás egyszerű megítélésű, vagy a büntetés célja tárgyalás nélkül is elérhető. A rendvédelmi igazgatási alkalmazottaknál is alkalmazható a figyelmeztetés, mégpedig abban az esetben, ha az eset összes körülményére tekintettel a legenyhébb fegyelmi büntetés (megrovás) kiszabása is indokolatlan. A megrovás mint fegyelmi büntetés a munkáltatói jogokat gyakorló személy által fegyelmi eljárás nélkül *is kiszabható, amennyiben a tényállás egyszerűen megítélhető, és a kötelezettségszegést a rendvédelmi igazgatási alkalmazott elismeri*. Minden más esetben, a fegyelmi vétség alapos gyanúja miatt meg kell indítani a fegyelmi eljárást. A hivatásos állomány fegyelmi felelősségéhez hasonlóan itt is kétfajta elévülési időt különböztetünk meg. Az objektív (abszolút) elévülési idő 3 év, amelynek eltelte után nem lehet fegyelmi eljárást indítani. A szubjektív (relatív) elévülési idő a kötelezettségszegés felfedezése után eltelt 3 hónap, amely időszak leteltét követően nem lehet fegyelmi eljárást elrendelni. A fegyelmi eljárás lefolytatásának részletszabályait a rendvédelmi igazgatási alkalmazottal szemben lefolytatható fegyelmi eljárásról szóló 5/2019. (III. 11.) BM rendelet tartalmazza.

²¹ Hszt. 289/T. § (2) bek.

14.2.8. Tisztjelölt fegyelmi felelőssége

A tisztjelölt kettős jogállású, egyszerre vonatkoznak rá a Hszt. meghatározott szabályai, ugyanakkor a felsőoktatási törvény szerint hallgatói jogállású a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Karán. Ez a kettősség tükröződik a fegyelmi felelőssége területén is; *fegyelemsértést követ el, ha tisztjelölti jogviszonyából, valamint akkor is, ha hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségét vétkesen megszegi.*

Hallgatóként fegyelmi vétséget követ el, ha a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben vagy egyéb, a hallgatókra vonatkozó jogszabályban, illetve egyetemi szabályzatban meghatározott valamely kötelezettségét vétkesen és súlyosan megszegi. Ezek körébe tartozik különösen, ha:

- más munkáját a sajátjaként tünteti fel, vagy nem hivatkozik megfelelően más munkájára (plágium);
- számonkérés során más személyt helyettesít, vagy valaki őt helyettesíti; illetőleg meg nem engedett segédeszközt vagy módszert használ;
- egyetemi hallgatóhoz méltatlan magatartást tanúsít;
- magatartásával az NKE vagy az NKE RTK jó hírnevét rontja;
- jegyzetet vagy tananyagot jogellenesen másol;
- olyan egyéb jogszabálysértő magatartást tanúsít, amely az NKE-nek kárt okoz.²²

A tisztjelölttel szemben fenytésként – a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hallgatóinak Fegyelmi és Kártérítési Szabályzatában foglaltaktól némiképp eltérően – a Hszt. szerinti feddés és megrovás, valamint a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Felsőokt. tv.) szerinti fegyelmi büntetések közül a térítési és juttatási szabályzatban meghatározott kedvezmények és juttatások – legfeljebb 6 hónap időtartamra szóló – csökkentése, illetőleg megvonása, a határozott időre – legfeljebb 2 félésre szóló – eltiltás a tanulmányok folytatásától, valamint a kizárás a felsőoktatási intézményből szabható ki, azzal a kikötéssel, hogy az ösztöndíj a tisztjelölttel szemben legfeljebb 5 hónapra 10–50%-kal csökkenthető.

A tisztjelölttel szemben alkalmazható fenytések tehát az alábbiak:

- feddés;
- megrovás;
- az ösztöndíj – legfeljebb 5 hónap időtartamra szóló 10–50%-kal való – csökkentése;
- határozott időre – legfeljebb 2 félésre – szóló eltiltás a tanulmányok folytatásától;
- kizárás a felsőoktatási intézményből.

„A fegyelmi és a kártérítési eljárás jogszabályban nem szabályozott kérdéseiben a Nemzeti Közszerológati Egyetem fegyelmi és kártérítési szabályzatának rendelkezéseit kell alkalmazni.”²³ Bár ez a szabályzat a fegyelmi jogkör általános gyakorlójaként a rektort jelöli meg, a Fegyelmi Szabályzat – mint magasabb szintű rendelkezés – különös szabályokat fektet le a fegyelmi jogkör gyakorlásának vonatkozásában. A hallgatói jogviszonyból eredő, tanulmányi tevékenységgel összefüggő fegyelemsértés esetén a Fegyelmi Szabályzat rendelkezése alapján első fokon az NKE RTK Rendvédelmi Tagozat vezetője által erre kijelölt helyettese, másodfokon a NKE RTK Rendvédelmi Tagozat vezetője jár el, azzal a kikötéssel, hogy a fenytés kiszabásához az országos parancsnok (országos rendőrfőkapitány) egyetértése szükséges. A felsőoktatási törvény szerinti „kizárás felsőoktatási intézményből” fegyelmi büntetést első fokon az NKE RTK Rendvédelmi

²² A Nemzeti Közszerológati Egyetem Hallgatóinak Fegyelmi és Kártérítési Szabályzata 2. § (1) bek.

²³ Hszt. 287/B. § (5) bek.

Tagozat vezetője, másodfokon a dékán szabhat ki, azzal a kikötéssel, hogy a kizárás mint fenytés kiszabásához az országos parancsnok egyetértése szükséges.

A tisztjelölti jogviszonyból eredő kötelezettségek tekintetében a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi feladatokat ellátó szervek tisztjelöltjeiről és a tisztjelölti szolgálati jogviszonyról szóló 20/2016. (VI. 9.) BM rendelet, valamint a tisztjelölt rendvédelmi szervnél teljesített szolgálat idejére a rendvédelmi szerv szolgálati szabályzata (a rendörség esetében ez a Szolg. Szab.) rendelkezései az irányadók.

A tisztjelölti jogviszonyból eredő, szolgálati tevékenységgel összefüggő fegyelemsértés esetén első fokon az országos parancsnok erre kijelölt szervezetszerű helyettese (személyügyi országos rendörfőkapitány-helyettes), másodfokon az országos parancsnok (országos rendörfőkapitány) jár el, azzal a kikötéssel, hogy a fenytés kiszabásához az NKE RTK Rendvédelmi Tagozat vezetőjének egyetértése szükséges. Láthatjuk tehát, hogy garanciális szabályok alapján az Országos Rendör-főkapitányság, valamint az NKE RTK vezetésének a fegyelmi fenytés kiszabásához egymás döntésével egyet kell érteniük.

A tisztjelöltek által elkövetett fegyelemsértés szubjektív (relatív) elévülési ideje egy hónap, objektív (abszolút) elévülési ideje 5 hónap. A tisztjelöltek esetében is ismert a beosztásból való felfüggesztés jogintézménye. Ezt – tanulmányok folytatásától való eltiltás nélkül – legfeljebb a büntető-, a fegyelmi és a méltatlansági eljárás jogerős befejezéséig akkor lehet alkalmazni, ha a szolgálati helytől való távol tartása az általa elkövetett cselekmény súlya vagy jellege miatt indokolt.²⁴ Büntető-, fegyelmi és méltatlansági eljárásban lehetőség van tehát a tisztjelölt beosztásából való felfüggesztésére, amely nem zárja ki a tanulmányok folytatását. A Fegyelmi Szabályzat alapján tisztjelölt esetében a fegyelemsértés súlyára tekintettel a beosztásból való felfüggesztésnek akkor van helye, ha a kialakult joggyakorlat alapján előreláthatólag a fegyelmi felelősség megállapítása esetén kizárás mint fenytés kiszabása várható.

14.2.9. Szolgálaton kívüli magatartásért való felelősség (méltatlanság)

A hivatásos állomány tagja abban az esetben válik méltatlanná a hivatásos szolgálatra, ha a szolgálaton kívül olyan cselekményt követ el, amely a rendvédelmi szerv (rendörség) működésébe vetett közbizalmat súlyosan veszélyeztet. Jogi következményei akkor állnak be, ha emiatt nem várható el, hogy a rendvédelmi szerv a szolgálati viszonyát fenntartsa. Fontos megjegyezni, hogy a méltatlanság megállapításának alapját képező cselekménynek nem feltétlenül kell tényállásszerűnek lennie, tehát nem szükségszerűen kell kimerítenie valamilyen bűncselekményi, szabálysértési, szabályszegési tényállást.

A méltatlanság megállapításához elegendő, ha a hivatásos állomány tagja bármilyen szórakozóhelyen, baráti vagy családi összejövetelen lerészegedik, és az életvitelszerű tartózkodási helyéül szolgáló településen nyilvánosan négykézláb (minden szabályt betartva, a járdán, nem hangoskodva) megy haza úgy, hogy a lakóközösség néhány tagja szemtanúja az esetnek. Ez teljes mértékben alkalmas arra, hogy a rendörségbe vetett közbizalmat súlyosan veszélyeztessen. Még abban az esetben is, ha tanúk előtt nem ismert, hogy az általuk látott jelenet szereplője hivatásos rendör. Fontos továbbá azt is leszögezni, hogy a méltatlanság megállapítása az állományilletékes parancsnok hatáskörébe tartozik, így az egyes esetek elbírálásában az ORFK esetleges – az egységes

²⁴ Hszt. 287/B. § (2) bek.

megítélés kialakítására vonatkozó – szakirányítása mellett is némiképp jelen van a rendőri vezető szubjektuma. Elképzelhető tehát – bár nem túl nagy a valószínűsége –, hogy ugyanazon nem tényállásszerű cselekmény miatt az ország egyik rendőrkapitányságán nem állapítanak meg méltatlanságot, míg a másikon igen. Tábornoki rendfokozatot viselő személy esetében a méltatlanná válást a miniszter állapítja meg, aki a méltatlansági eljárás megindításával egyidejűleg köteles értesíteni a köztársasági elnököt.

A Hszt. meghatározza az eljárás megindítását kizáró okokat, amelyek között egyaránt találni eljárási és anyagi jogi jellegűeket. „Nincs helye a méltatlansági eljárás megindításának, ha a cselekményt korábbi méltatlansági eljárás során már elbírálták, a cselekmény elévült vagy fegyelemsértésnek minősül.”²⁵ A méltatlansági eljárás alapját képező cselekmények elévülésénél a fegyelmi eljárás elévülési szabályai az irányadók mind az elévülési időtartamok, mind azok számítása kezdő időpontjának vonatkozásában.

A méltatlansági eljárás során vizsgálatot kell tartani, amelynek lefolytatása a fegyelmi eljárás szabályainak megfelelően zajlik. A vizsgálat lefolytatására az állományilletékes parancsnok – tábornok elleni eljárás esetében a miniszter – vizsgálót bíz meg. A vizsgáló 30 napon belül lefolytatja a vizsgálatot, ez a határidő egy alkalommal, legfeljebb 30 nappal meghosszabbítható. *A méltatlanság fennállásáról vagy hiányáról szóló döntést a vizsgálat befejezésétől számított 15 napon belül a vizsgáló javaslata alapján kell meghozni.*

A méltatlansági eljárást *meg kell szüntetni*, ha:

- a hivatásos állomány eljárás alá vont tagja a méltatlansági eljárás alapjául szolgáló cselekményt nem követte el, vagy annak elkövetése nem bizonyítható;
- a cselekményt korábbi méltatlansági eljárás során már elbírálták, a cselekmény elévült, vagy fegyelemsértésnek minősül;
- a méltatlansági eljárás alapjául szolgáló cselekmény nem eredményezi a rendvédelmi szerv működésébe vetett közbizalom súlyos veszélyeztetését;
- az eljárás alá vont meghalt, vagy szolgálati viszonya megszűnt.

Ha a hivatásos állomány tagja a hivatásos szolgálatra méltatlanná vált, az állományilletékes parancsnok, tábornok elleni eljárás esetében a miniszter 5 napon belül köteles intézkedni a szolgálati viszony megszüntetéséről. A – határozattal történő – döntéssel szemben önálló jogorvoslatnak helye nincs. A döntés végrehajtásáról rendelkező állományparanccsal vagy határozattal szemben lehet benyújtani szolgálati panaszt, amelyben az állomány tagja kifogásolhatja a döntés jogszerűségét. E panasz benyújtásának nincs a döntés végrehajtására halasztó hatálya. Méltatlansági eljárás keretében a tisztjelölt is elmarasztalható, így tisztjelölti szolgálati viszonya megszüntethető. A méltatlansági eljárás részletszabályait szintén a Fegyelmi Szabályzatban rögzítették. A szolgálati panasz elutasításával szemben a Hszt. általános szabályai szerint lehet bírósághoz fordulni. A bíró az eljárásban természetéből adódóan nemcsak a panasz elutasításának jogszerűségét vizsgálja felül, hanem az arra okot adó – méltatlanságot megállapító – határozat jogszerűségét is.

²⁵ Hszt. 222. § (3) bek.

14.3. Kártérítési felelősség

A kártérítési felelősség kétirányú. Egyfelől a hivatásos állomány tagját terheli az általa a rendvédelmi szervnek jogellenesen okozott károkért való felelősség. Másfelől pedig a rendvédelmi szervet is felelősség terheli az állomány tagjának szolgálatteljesítéssel összefüggésben keletkezett kárára nézve.

Ezen felelősségi körökre a rendőrségre vonatkozóan a Hszt. mellett a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek és hivatásos állományú tagjainak kártérítési felelősségéről szóló 23/1997. (III. 19.) BM rendelet tartalmaz szabályokat. A hivatásos állomány tagja és a rendvédelmi szerv kártérítési felelősségének ismertetését követően röviden ki kell térni a rendvédelmi igazgatási alkalmazott, valamint a tisztjelölt kártérítési felelősségére, mivel mindkét csoportot érinti az a fajta felelősségi kör.

14.3.1. A hivatásos állomány tagjának kártérítési felelőssége

„A hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból eredő kötelességének vétkes megszegésével okozott kárért kártérítési felelősséggel tartozik.”²⁶ *A kártérítési felelősség megállapításához három feltétel szükséges: 1. jogellenes és felróható magatartás; 2. kár, 3. ok-okozati összefüggés a magatartás és a kár között.* E szabályok alól csak nagyon kivételesen, az objektív felelősség szabályai szerint lehet eltérni azokban az esetekben, ahol ezt a Hszt. alkalmazni rendeli. A hivatásos állomány tagja kártérítési felelősségének megállapítására – a fegyelmi felelősség és a méltatlanság megállapításához hasonlóan – az állományilletékes parancsnok jogosult. Ennek megfelelően a bizonyítási teher a rendvédelmi szerv oldalán állapítható meg. A bizonyítási kötelezettségének eleget téve az eljárásban a rendvédelmi szerv köteles bizonyítani az alábbi tényeket: 1. károkozó vétkességét; 2. a kár bekövetkeztét és mértékét; 3. az okozati összefüggést.

Kár alatt – amelynek egy meghatározott részét vagy teljes egészét a károkozó hivatásos állományúnak meg kell térítenie – a rendvédelmi szerv vagyonában bekövetkezett értékcsökkenést, az elmaradt vagyoni előnyt és a rendvédelmi szervet ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket kell érteni.

A közszolgálati jogban is érvényesül a káron szerzés tilalma, ezért nem kell megtéríteni azt a kárt, amelynek bekövetkezése a károkozás idején nem volt előre látható, vagy amelyet a rendvédelmi szerv vétkes magatartása okozott, vagy amely abból származott, hogy a rendvédelmi szerv kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget.²⁷ Nem kell megtéríteni azt a kárt, amellyel kapcsolatban nem állapítható meg a károkozó vétkessége.

A kártérítés mértéke pedig szándékos és gondatlan károkozás esetén eltérő. *Szándékos károkozás esetén* a károkozó a teljes kárt (a kár értékének 100%-át) köteles megtéríteni. A *gondatlan károkozásra vonatkozó általános szabály*, hogy a károkozó legfeljebb egyhavi *alapilletményének 50%-ával felel*, azt a kártérítés mértéke nem haladhatja meg. Kivételként háromhavi alapilletménye erejéig felel a gondatlanul okozott károkért az alábbi esetekben:

- a rendvédelmi szerv gazdálkodására vagy az anyagi-technikai eszközök kezelésére vonatkozó szabályok megsértésével okozta a kárt;
- az ellenőrzési kötelezettsége elmulasztásával vagy hiányos teljesítésével okozta a kárt;

²⁶ Hszt. 228. § (1) bek.

²⁷ Hszt. 228. § (3) bek.

- hatósági jogkörben eljárva a jogszabályok megsértésével okozta a kárt, vagy
- a kár olyan – jogszabályba ütköző – parancs, utasítás teljesítéséből keletkezett, amelynek következményeire az utasított előzőleg felhívta a figyelmet.

Az általános kárfelelősségi szabályok alóli *kivételt* azok az esetek jelentik, amelyek az *objektív felelősség* körébe esnek. Ennek jellemzője, hogy a *kártérítési felelősség nem függ a károkozó vétkességétől*. Vagyis *vétkességére tekintet nélkül felel az általa okozott károkért*. Minthogy ez roppant szigorú kárfelelősséget telepít a hivatásos állomány tagjára, ezért csak a Hszt.-ben külön nevesített esetekben, az ott felsorolt feltételek megvalósulása esetében alkalmazható. Nem vizsgálendő a vétkesség abban az esetben, ha a hivatásos állomány tagjának *olyan dologban keletkezik hiánya, amelyet visszaszolgáltatási vagy elszámolási kötelezettséggel, jegyzék vagy elismervény alapján vett át, és amelyet állandóan az őrzetében tart, kizárólagosan használ vagy kezel*, ugyanis ez esetben a hivatásos állomány tagja a keletkezett hiányért vétkességre tekintet nélkül felel. Ilyen dolog, eszköz például a rendőrbot, a vegyi eszköz, a bilincs, a gázálarc, valamint a szolgálati jelvény is. Szintén az objektív felelősség körébe tartozik az úgynevezett *pénztárosi felelősség*. „A pénz- és értékkézeli, valamint a pénztáros jegyzék vagy elismervény hiányában is teljes felelősséggel tartozik az általa kezelt pénzért, értékpapírért vagy egyéb értéktárgyért.”²⁸ E felelősség azonban – szemben a valamennyi rendőrt egyaránt terhelő objektív felelősséggel képest – királoag azokat terheli, akiknek a munkaköri leírásában rögzített, hogy pénzt vagy értéket kezelnek, és ezért e felelősség terheli őket.

A szigorú kártérítési szabályok alól a Hszt. kimentési lehetőséget biztosít az állomány tagjának, abban az esetben, ha bizonyítja, hogy a hiányt elháríthatatlan külső ok idézte elő, vagy a rendvédelmi szerv a biztonságos őrzés feltételeit nem biztosította. A sikeres bizonyítás esetén az állomány tagja mentesül a kármegtérítés alól.

Ettől némiképp eltér a *megőrzésre átadott dologban bekövetkező károkért való felelősség*. Ezek megrongálódása esetén fordul a bizonyítási teher, ugyanis az állomány tagja a vétkességi felelősségre vonatkozó szabályok szerint felel, azonban nem a rendvédelmi szervnek kell bizonyítania a károkozó vétkességét, hanem a károkozónak kell bizonyítania saját vétlenségét.

Ha a kárt több hivatásos állományú együttesen okozta, vétkességük arányában, a megőrzésre átadott dologban bekövetkezett hiány esetén pedig az alapilletményük arányában felelnek. Ha a kárt többen szándékosan okozták, a felelősségük egyetemleges.

A Hszt. külön nevesíti a raktáros, leltáros kártérítési felelősségét.

„A leltárhiány a kezelésre átvett anyagban, áruban, leltári készletben ismeretlen okból keletkezett, a természetes mennyiségi csökkenés és a kezeléssel járó veszteség mértékét meghaladó hiány. A leltárhiányért a raktárvezető és a raktárvezető-helyettes hathavi, a beosztott raktáros, anyagkezelő négyhavi alapilletménye erejéig felel. Ha a hivatásos állomány tagja olyan raktári szolgálati beosztásban teljesít szolgálatot, ahol az átvett anyagokat, raktári készleteket állandóan egyedül kezeli, a teljes leltárhiányért felel.”²⁹

A leltárhiány miatti felelősséget megállapítani és azt megtéríttetni csak a Hszt.-ben foglalt két konjunktív feltétel fennállása esetén van lehetőség. Az egyik, hogy a raktárost a beosztásba helyezéskor írásban tájékoztatták a kártérítési felelősség formájáról és mértékéről, a másik, hogy a raktári készleteket a raktárosnak szabályszerűen áadták, és azokat ő átvette. Ha a hiány-

²⁸ Hszt. 231. § (2) bek.

²⁹ Hszt. 233. §.

nyal előidézett kárt többen együttesen okozták, valamennyien alapilletményük arányában felelnek.

14.3.2. A kártérítési eljárás

Az eljárás két szakaszra bontható. Az *első szakasz a kár összegének és a károkozó személyének megállapítására* terjed ki. Ezt a kár felfedezése után az állományilletékes parancsnok külön eljárásban köteles megállapítani, majd a sikeres megállapítást követő 15 napon belül megindítja az eljárás *második szakaszát, magát a kártérítési eljárást*. Ha a károkozó magatartás miatt fegyelmi eljárás indult, a kárfelelősség vétkességi alapú megállapításával meg kell várni a fegyelmi eljárás jogerős befejezését, kivéve, ha a fegyelmi eljárás alá vont a károkozásban a vétkességét a meghallgatása során elismerte. A kártérítési eljárásban a tényállás megállapításával arra alkalmas, az ügyben érdektelen és elfogulatlan személyt kell megbízni. Ha a tényállás bonyolult, a kártérítési eljárás lefolytatására bizottságot kell kijelölni. A kártérítési eljárásban a hivatásos állomány tagját meg kell hallgatni, és lehetővé kell tenni, hogy védekezését részletesen előadja. A lefolytatott bizonyításról jegyzőkönyvet kell felvenni. *A kártérítési eljárás megindítását követő 60 napon belül az állományilletékes parancsnok indokolt határozattal dönt a kártérítésre kötelezésről vagy annak mellőzéséről*, amely határidőbe a kártérítési eljárás felfüggesztésének időtartama nem számít be. „Az állományilletékes parancsnok a kártérítési eljárás megindításának mellőzésével kiadott határozatban rendelkezhet a kár megtérítéséről, ha a keletkezett kár összege a rendvédelmi illetményalap kétszeresét nem haladta meg, a károkozó a felelősségét írásban elismerte és kötelezettséget vállalt a kár harminc napon belüli megtérítésére.”³⁰

A kártérítési határozattal szemben a károkozó – a tudomására jutástól számított – 15 napon belül panasszal élhet, amelyet az állományilletékes parancsnoknak a beérkezéstől számított 8 napon belül fel kell terjesztenie az előjáró parancsnok részére, aki azt 30 napon belül – amely határidő egy alkalommal 30 nappal meghosszabbítható – elbírálja. A kártérítési eljárásban hozott másodfokú határozattal szemben a kártérítésre kötelezett közigazgatási és munkaügyi bírósághoz fordulhat, és kérheti a határozat bírósági felülvizsgálatát. Amennyiben a károkozó a határozattal szemben a számára nyitva álló határidőn belül nem tesz panaszt, a határozat végrehajtható.

14.3.3. A rendvédelmi szerv kártérítési felelőssége

A Hszt. a rendvédelmi szerv kártérítési felelősségére vonatkozó szabályokat két felelősségi körben taglalja. Egyfelől a rendvédelmi szerv objektív kárfelelősségi körében bekövetkező károk, másfelől pedig a személyiségi jogi jogsértésekkel okozott károk körében.

A rendvédelmi szerv – a Hszt.-ben foglalt kivételek figyelembevételével – vétkességére tekintet nélkül teljes mértékben felel a hivatásos állomány tagjának a szolgálati viszonyával összefüggésben keletkezett káráért. A hivatásos állomány tagját terheli a bizonyítási teher, neki kell bizonyítania a kárát és azt, hogy a kár a szolgálati viszonnal összefüggésben keletkezett. „A szolgálati viszony körébe esnek különösen a rendvédelmi szerv feladatainak ellátásával összefüggő

³⁰ Hszt. 238. § (2) bek.

magatartásból, a használt anyag, felszerelés, berendezés és energia tulajdonságából, állapotából, mozgásából és működéséből eredő okok.”³¹

A rendvédelmi szerv felelőssége *tehát objektív alapú*. Ennek megfelelően a Hszt. biztosítja a felelősség alóli kimentés lehetőségét. A rendvédelmi szerv mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia, és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amelyet a károsult vétkes magatartása idézett elő.³² A bizonyítás terhe a rendvédelmi szerven nyugszik.

A személyiségi jogsértéssel okozott károk esetében a rendvédelmi szerv a vétkességére tekintet nélkül (objektíven) felel a kárért, ha az olyan baleset vagy betegség következménye, amely a szolgálat teljesítésével összefüggésben keletkezett, vagy a szolgálat sajátosságaival összefüggésben jelentősen súlyosbodott.

A betegség súlyosbodását akkor lehet jelentősnek tekinteni, ha az egészségkárosodás mértéke a 12%-ot meghaladja.³³ A fenti eseteken kívüli megbetegedés miatt keletkezett kárért a rendvédelmi szerv vétkesség esetén felel. „A rendvédelmi szerv a kárfelelőssége alapján a hivatásos állomány tagjának elmaradt jövedelmét, dologi kárát, a sérelemmel, valamint ennek elhárításával összefüggésben felmerült indokolt költségeit köteles megtéríteni.”³⁴ Ezek kiszámításának szabályairól a Hszt. rendelkezik.

A rendvédelmi igazgatási alkalmazottak – és velük kapcsolatban a rendvédelmi szerv – kártérítési felelősségére a korábbiakban, a hivatásos állomány kártérítési felelősségénél ismertetett szabályok az irányadók és alkalmazandók, a jogorvoslatot érintő egyetlen kivétellel, mégpedig, hogy a *rendvédelmi igazgatási alkalmazott a kártérítési eljárásban hozott elsőfokú határozattal szemben fordulhat bírósághoz*.

14.3.4. A tisztjelölt kártérítési felelőssége

A tisztjelölt kártérítési felelőssége egyaránt kiterjed a *tisztjelölti jogviszonyából, valamint a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségének vétkes megszegésével okozott károk* megtérítésére. A tisztjelölti állományra a korábbiakban ismertetett szabályok az irányadók, azonban az állománycsoportra azokon túl (vagy egyes esetekben azok helyett) *speciális szabályok* vonatkoznak, amelyek közül a legfontosabbak az alábbiak:

- a kártérítési eljárás elbírálására első fokon az országos parancsnok erre kijelölt szervezetszerű helyettese (személyügyi országos rendőfőkapitány-helyettes), másodfokon az országos parancsnok jogosult;
- az eljárás során a tisztjelöltet a kari hallgatói önkormányzat is képviselheti;
- a Hszt. szerinti alapelvetményen a tisztjelölt vonatkozásában az egyhavi ösztöndíjat kell érteni.

³¹ Hszt. 242. § (2) bek.

³² Hszt. 241. § (2)–(3) bek.

³³ Hszt. 243. § (1)–(2) bek.

³⁴ Hszt. 244. §.

14.4. A Becsületbíróság szerepe

A Becsületbíróságnak meghatározott munkáltatói döntés után van szerepe. Ezek közül e fejezet keretei között a szolgálati viszony „alkalmatlan” minősítés miatti megszüntetése, a „szolgálati viszony megszüntetése” fenyítés kiszabása és a méltatlanság megállapítása eseteinél irányadó főbb szabályokat mutatjuk be.³⁵

A Becsületbíróság a hivatásos állomány tagja szolgálati viszonyának fenntarthatóságáról – kezdeményezés alapján – döntő testület. Lehetséges tagjait a Fegyelmi Szabályzatban jelölt szerveknél vezetett – és internetes portálon közzétett – névjegyzékben tartják nyilván. A névjegyzékre felkerülőket önkéntes alapon vagy kijelölés esetén beleegyezéssel történő jelentkezést követően az országos parancsnok választja ki. A névjegyzék rendfokozati állománycsoportonként legalább tíz, legfeljebb ötven főt tartalmaz, akik példamutató magatartásuk, szolgálatellátásuk alapján méltóak a Becsületbíróság munkájában való közreműködésre.

A konkrét ügyben eljáró *Becsületbíróság három főből áll*. A Becsületbíróság *elnökét* – a Magyar Rendvédelmi Kar (a továbbiakban: MRK) Etikai Bizottságától bekért javaslat alapján – az *MRK Elnöksége jelöli ki* a hivatásos állománynak a rendvédelmi szervnél összeállított névjegyzéken szereplő tagjai közül. A Becsületbíróság *további két tagját a Becsületbíróságot összehívó előljáró jelöli ki*, a hivatásos állomány névjegyzéken szereplő, az eljárás alá vonttal legalább azonos rendfokozati állománycsoportba tartozó tagjai közül. A Becsületbíróság elnöke és tagjai a tevékenységük időtartamára mentesülnek a más irányú szolgálati kötelezettségeik alól, továbbá jogosultak utazási és szállásköltségeik megtérítésére.

„Nem lehet tagja a Becsületbíróságnak, aki

- az ügyben eljár, a döntéshozatalban részt vett, vagy szolgálati beosztása alapján részt fog venni,
- az érintettel szemben személyében elfoglalt, továbbá
- ellen fegyelmi eljárás folyik vagy aki fenyítés hatálya alatt áll.”³⁶

A hivatásos állomány tagja – vagy volt tagja (amennyiben a szolgálati viszonya a sérelmezett döntés következtében megszűnt) – a szolgálati viszony felmentéssel történő megszüntetése bizonyos eseteiben, a sérelmezett döntést hozó előljárónál, a kézhezvételtől számított 8 napon belül kérheti a Becsületbíróság összehívását az alábbi esetekben:

- A hivatásos állomány tagjának szolgálati viszonyát – a teljesítményértékelést követő – minősítés kapcsán szüntették meg azért, mert a minősítés alapján a hivatásos szolgálatra alkalmatlanná vált, és a felmentés ellen benyújtott szolgálati panaszát elutasították, vagy a felmentés ellen a szolgálati panasz benyújtásának lehetőségét a Hszt. kizárja.
- A hivatásos állomány tagjának szolgálati viszonyát méltatlanság miatt szüntették meg, és a felmentés ellen benyújtott szolgálati panaszát elutasították, vagy a felmentés ellen a szolgálati panasz benyújtásának lehetőségét a Hszt. kizárja. Említik korábban az állományilletékes parancsnok szubjektív megítélésével kapcsolatos aggályt, amely esetenként

³⁵ A Becsületbíróság tevékenysége nem merül ki a fentebb nevesített eljárásokban, ugyanis az országos parancsnok kezdeményezésére eljár például az egészségkárosodási ellátásra való jogosultság megállapítására irányuló eljárásban.

³⁶ Hszt. 227. § (5) bek.

nem egységes elbírálást szülhet. A Becsületbíróóság ez esetben – a fékek és ellensúlyok rendszerében – az állományilletékes parancsnok szubjektív megítéléséből eredő esetleges visszasszággal szembeni garancia.

- A hivatásos állomány tagjával szemben fegyelmi ügyben szolgálati viszony megszüntetésének fenytését szabták ki, és a fegyelmi ügyben hozott érdemi határozat ellen benyújtott panaszt elutasították, vagy a panasz benyújtásának lehetőségét a Hszt. kizárja.

A Becsületbíróóság eljárása tulajdonképpen lehetőségként adott jogorvoslati forma, amely a döntés bírósági felülvizsgálata előtt vehető igénybe. A fent felsorolt esetekben tehát a döntés – panasz – munkaügyi per folyamat helyett adott a döntés – panasz– Becsületbíróóság – munkaügyi per folyamat. Ezekben az esetekben a *Becsületbíróóság a megállapított tényállást nem bírálhatja felül, hanem a megállapított tényállás alapján kizárólag arról hoz döntést, hogy a szolgálati viszony megszüntetése jogkövetkezményként alkalmazandó, vagy a feltételek hiányában ezt nem tartja indokoltnak.*

A testület eljárása alakuló üléssel kezdődik, amelyet az ügy iratainak kézhezvételét követő 5 napon belül össze kell hívni. Az ülésen a Becsületbíróóság tagjain kívül csak egy jegyzőkönyvvezető lehet jelen, ugyanis az ülésről – majd valamennyi eljárási cselekményről – jegyzőkönyvet kell vezetni. A Becsületbíróóság az eljárása során – az ügy iratainak megismerésén túl – meghallgatásokat fogatanosít. „A Becsületbíróóság az ülése tárgyává tett ügyben eljár személyeket, az érintett és jogi képviselőjét, az érintett szolgálati előljáróját és állományilletékes parancsnokát meghallgathatja. Az ügy iratai és a meghallgatott személyek nyilatkozatai alapján az ügy átvételét követő tizenöt napon belül döntést hoz.”³⁷ „A Becsületbíróóság zárt ülésen, szavazattöbbséggel hozza meg döntését. A Becsületbíróóság mindhárom tagja azonos értékű szavazati joggal rendelkezik.”³⁸ A Becsületbíróóság döntése kizárólag arra terjed ki, hogy a szolgálati viszony megszüntetését jogkövetkezményként alkalmazandónak vagy indokolatlannak tartja. A testület tehát döntésében a felmentést, illetve a fenytést kiszabó határozatot helybenhagyja vagy hatályon kívül helyezi. Ha a Becsületbíróóság a fenytést kiszabó határozatot hatályon kívül helyezi, a döntésről a fegyelmi jogkör gyakorlóját haladéktalanul értesíti. A fegyelmi jogkör gyakorlója a döntés kézhezvételétől számított 8 napon belül a szolgálati viszony megszüntetése fenytés helyett más fenytést szab ki, vagy az eljárást megszünteti. A fegyelmi jogkör gyakorlójának ezen határozata ellen panasznak nincs helye. A Becsületbíróóság határozatával szemben az eljárás alá vont személy és képviselője – ahogy azt korábban említettem – bírósághoz fordulhat.

³⁷ Hszt. 226. § (1).

³⁸ 11/2006. (III. 14.) BM rendelet 47/G. § (1) bek.